

Viktoriin „Pärnu skulptuurid“

Uue aasta esimene viktoriin on meie kodulinna Pärnu skulptuuridest.

Siin on vaid mõne skulptuuri lugu.

Loe hoolega, mida on kirjutatud skulptuuridel kujutatud isikute ja skulptuuride autorite kohta. Tähelepanelik lugeja leiab siit vastused viktoriini küsimustele. Seekord on võimalik saada kokku 22 punkti. Head nuputamist!

Georg Wilhelm Richmanni ausammas on Pärnus Kuninga ja Nikolai tänava ristmikul asuv mälestusmärk füüsik Georg Wilhelm Richmannile, keda loetakse üheks **piksevarda leiutajaks**.

Mälestusmärk avati 22. juulil 2011 **Richmanni 300. sünniaastapäeva puhul**. Richmann sündis 22. juulil 1711 Pärnus Kuninga tänaval asunud keskaegses hoones. **Ausamba autor on skulptor Riho Kuld**, arhitekt on Margit Kõrts ja kuju valas pronksi Bruno Kadak.

Üheaegselt Ameerikas töötava Benjamin Frankliniga **leiutas Richmann Peterburis piksevarda**. 6. augustil 1753. aastal õnnestus tal pikseelekter oma maandamata vardaga kinni püüda, ent katse lõppes traagiliselt - teadlane hukkus tööpostil.

skulptor **Riho Kuld**

Raimond Valgre

Raimond Valgre skulptuur rajati Eesti tuntud helilooja 90. aastapäeva tähistamiseks (2003). Ta oli üks Eesti populaarsemaid kergemuusika heliloojaid. Skulptuur on püstitatud Pärnu Kuursaali juurde, kus omal ajal helilooja Raimond Valgre ka ise mänginud on. Tuntumad laulud tema sulest on: „Muinaslugu muusikas“, „Ma loodan, et saan sellest üle“, „Pärnu ballaad“, „Saaremaa valss“, „Viljandi serenaad“ jt. Skulptuuri autor on **Rait Pärg**.

skulptor **Rait Pärj**.

Oscar Alexander Brackmann (1841-1927)

Pärnu linnaapea aastatel 1879-1915, 1918

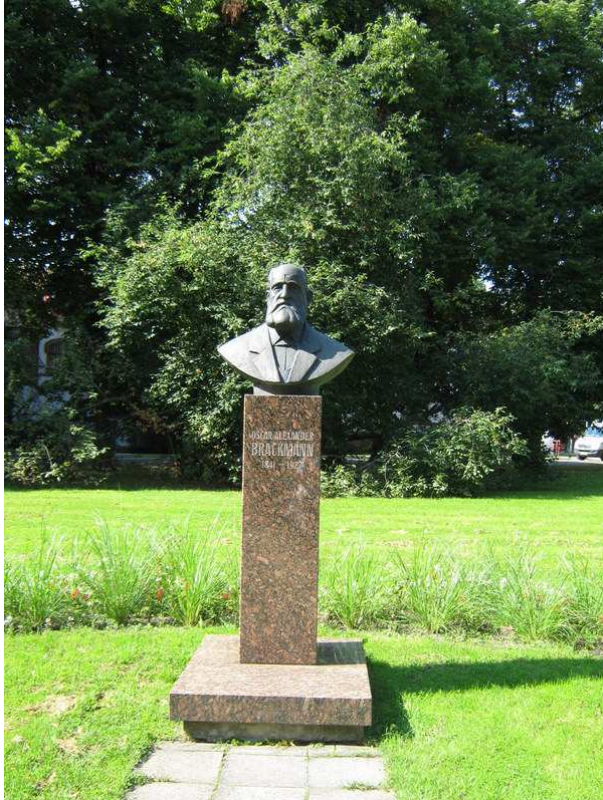
Oscar Brackmann oli baltisaksa omavalitsustegelane, kelle sihipäraseks **eesmärgiks oli linnast kuurortlinn arendada**. Seetõttu olid haljastusküsimused tema jaoks olulised, ta kutsus kohale Riia linnaaedniku Georg Kuphaldti, kellega koos käidi läbi kõik kesklinnast mere poole jäävad lagedad alad.

1883. aasta jaanuariks oli Kuphaldtil valmis nende alade ümberkorraldamiseks väga uuenduslik planeering, mida järgiti 1915. aastani – ehk niikaua, kui Brackmann oli Pärnu linnaapea,

Brackmann pani aluse **Pärnu parkide ja puisteede** plaanipärasele **arendamisele**, esimesena **Vene impeeriumis** võeti Pärnus plahvatusohtliku

gaasivalgustuse asemel tarvitusele **elektrivalgustus**. Oscar Brackmann **hoolitses** järjekindalt linna sanitaarse olukorra ja **vee puhtuse parandamise eest**: Pärnu varustati süvapuurgaevude võrguga ning 1900. a. asuti kesklinna rajama kanalisatsioonisüsteemi. Tema initsiatiivil osteti 1898.a. eravaldajalt supelasutus ning asuti seda moderniseerima.

O.Brackmann suri Pärnus 10. veebruaril 1927.a. ning ta maeti Alevi kalmistule. Tema kodutänav nimetati ümber Brackmanni tänavaks.

skulptor **Mati Karmin**

Adamson, Heinrich Amandus

1855 - 1929

Amandus Heinrich Adamson (1855-1929), skulptor, eesti kunsti teerajajaid.

Tema loomingu paremikku kuuluvad:

Soome lahes hukkunud soomuslaeva mälestuseks 7. septembril 1902. a. avatud "**Russalka**" Kadrioru rannas. Kõrgel graniitalusel seisva figuuri loomisel on autor modellina kasutanud 17-aastast koduabilist Paldiskis Juuli Rootsi.

Lydia Koidula sammas Pärnus(1929), Fr. R. Kreutzwaldi monument Võrus, Vabadussõjas langenute monument jt.

Amandus Adamson on tema enda soovil maetud Pärnusse.

Vabadussõjas langenute monument Pärnus oli talle endale kõige armsam: siin on leinajatena kujutatud ta abikaasa ja tütar ning trepil istudes pärga punuv poiss on tehtud poja järgi. Nende lähedal tahtis ta puhata. Seda soovi kinnitas seegi, et viimane tema eluajal püstitatud monument oli Lydia Koidulale Pärnus.

Lydia Emilie Florentine Jannsen,

kirjanikunimega Lydia Koidula (kirjanikunime sai ta Carl Robert Jakobsonilt ja see tähistas koidu aega) on meie esimene naiskirjanik ja ka luuletaja, jutukirjanik, oma näidendeid lavastades pani aluse eesti teatrile.

Missugune oli Lydia koolipõlves?

Kodus tundis Koidula rohkem muresid kui rõõme. Ta ei saanud oma varasemaid nooruspäevi lustlikult ega vabalt veeta, vaid pidi oma õe Geninkaga (Eugeniega) nooremaid vendi hoidma ja haiglasele emale köögis abiks olema. Koidulat ei huvitanud põrmugi majapidamine. Koidula võttis kööki raamatud kaasa ja süvenes lugemisse, unustades täiesti pudrukatla ja lastes pudrul põhja kõrbeda. Juba varakult avaldus Koidula olemuses midagi iseäralikku, mis pärines nagu teisest maailmast. Terashallid silmad väljendasid kord iseteadvust ja kõrkust, kord unistuslikkust ja nukrust.

1854. a. sügisel astus Koidula Pärnu linna saksakeelsesesse tütarlastekooli, et jätkata isa Jannsenilt saadud kodust õpetust. Esimesest õppeaastast peale kuulus ta parimate õpilaste hulka. Nii kodune hoolsus kui ka edasijõudmine olid hinnatud tema tunnistustel enamasti kas hea või väga heaga.

Ainult üksikjuhtudel poldud tema õppimisega rahul. Mõnikord leidusid ka tunnistusel säärased märkused nagu: "Annete poolest võiks parem olla", "Kodune hoolsus võiks parem olla" jne.

Koidula võnkuvus õppimisel oli tingitud raskeist kodustest oludest. Et ta pidi tihti ema asendama lastetoas, ei saanud ta korralikult koduseid õppeülesandeid täita. Oli ka juhtumeid, kus isa saatis ta enda asemel koolilapsi õpetama. Kõrvaltöid oli Koidulal esimesil kooliaastail, mil tema ema Tartus ravimisel

viibis, niivõrd palju, et nii mõnedki õppeülesanded jäid kodus täiesti täitmata. Heade annete tõttu suutis ta kaasõpilastega siiski õppimises sammu pidada.

Kooli lõpul oli tal kõrvalülesandeid vähe. Kui nooremais ja keskmistes klassides tuli õpetajail üsna tihti virgutada Koidulat hoolsamini õppima, siis viimaseis klassides imestati ta usinust ja tähelepanelikkust. Ta lõputunnistusel olid kõik ained väga head.

Kogu kooliaja kestel osutas Koidula häid teadmisi saksa keeles, ajaloos, loodusteaduses ja usuõpetuses. Hästi jõudis edasi ka oskusaineis - joonistamises, ilukirjas ja käsitöös. Kuid Koidula harukordsed võimed avaldusid kirjalikes töis, mis olid meisterlikult kirjutatud. Kord loeti tema kirjand kogu klassile ette ja kooliõpetaja tähendas: "Siin sa näitad, mis võid". Kõige halvemini edenes ta vene keeles, mille hindeks oli sageli rahuldav.

Koidula oli koolitüdrukuna lihtsalt riietatud. Ta parimaiks sõpradeks olid need kaasõpilased, kes olid huvitatud kirjandusest. Tundide kaupa võis ta nendega vestelda. Lühikest aega sõbrustas Koidulaga Lilly Suburg, kes laenas talle raamatuid ja koolitarbeid ning käis teda külastamas.

Johann Voldemar Jannsen

(sünninimi **Jaan Jensen**) oli eesti koolmeister ja rahvusliku liikumise juhte. 1850 kolis Pärnusse, kus kuni 1863. aastani oli Pärnu Ülejõe Algkooli (vallakooli) juhataja.

1857. aastal **asutas** Jannsen **esimese korrapäraselt ilmuva eestikeelse nädalalehe Pärnu Postimees** (algupäraselt Perno Postimees ehk Näddalileht),

mis ilmus Pärnus aastatel 1857–1886. Ajaleht väärtustas tugevalt **eestlaste rahvustunnet** ja väarikust, samas pakkus vaesele talupojale teavet maailma kohta. Pärnu Postimehe esimese numbri avaluuletuses pöördus Johann Voldemar Jannsen esmakordselt senise "maarahva" asemel "Eesti rahva" poole, olles üks esimesi haritud eestlasi, kes julges oma rahvaga ühtekuuluvust niivõrd julgelt tunnistada.

1857. aastal asutatud ajalehega pani Jannsen aluse Eesti ajakirjandusele

skulptor: Mati Karmin